

चंदगड तालुक्यातील दलित वस्ती सुधारणा योजनेचा अभ्यास (२००२ ते २०१२)

i k- undepkj jkepnz dkygkiij f' kojkt egkfo | ky;] xMfglyt] dkygkiij.

प्रस्तावना :

pnxM gk rkyplk dkygkiijP; k nf{k. lsyk vkgS R; kP; k l hek dukW/d o xkok jkT; kyk ykxw vkgS- ; k rkyD; kyk fl akmæZ ftYg; kph l hek if' pesyk vkgS rkyD; kr l g; knh i oRkP; k Mksj jkack] nU; k ?kunkV taxys vkgS- ; k ys[kke/; s MksjG Hkxkrhy nfyR oLrh l dkj. kk ; kstupk vH; kl dsysyk vkgS

egkjk"V" 'kkl ukus 1974 l kyh gjhtu oLrh l dkj. kk ; kstuk ukokus gh ; kstuk l # dsyh- ; k ; kstups uko nfyR oLrh l dkj. kk ; kstuk vl s dj.; kr vkys gh egYodkakh ; kstuk pnxM rkyD; krhy xkokæ/; s fi <; kâi <; k ekxkl l etke/; s d' kh jkfoyh tkrs ; kpk vH; kl dsyk vkgS R; kph mfI"V; s [kkyhy i æ. ks dsyhy vkgS-

- 1- pnxM rkyD; krhy nfyR oLrh jkfoyV; k nfyR oLrh l dkj. kk ; kst uP; k fu/khpk vH; kl dj. ks
- 2- pnxM rkyD; krhy nfyR oLrhre/; s nfyR oLrh l dkj. kk ; kst uP; k dk; kpk vk<kok ?ks ks
; k mfI"V" k vk/kkjs pnxM rkyD; krhy nfyR oLrh l dkj. kk ; kst upk vH; kl dsysyk vkgS ; k vH; kl k djhrk [kkyhy i æ. ks xfgRds ek&/yh vkgS-
- 1- pnxM rkyD; krhy nfyR oLrh l dkj. kk ; kst upk fu/kh nfyR oLrh [kpZ dsyk vkgS
- 2- pnxM rkyD; krhy nfyR oLrh l dkj. kk ; kst usvxR fofo/k l dkj. kph dkes dsyhy vkgS-

संशोधन पध्दती : iLr l a kkskuke/; s l oRk. k o xkky; hu i/nrhpk okij dj.; kr vkysyk vkgS ; k ys[kkr i kRfed vkf. k nq; e l k/kukpk okij dsysyk vkgS

प्राथमिक साधने : pnxM rkyD; krhy l a kkskukl kBh fuoMyV; k 8 xkokrhy 24 ukxfjdkP; k vkf. k 20 ykdi rfu/khP; k eyk[krh ?ks ; kr vkysV; k vkgS- ; kpcjkj ; k xkokrhy nfyR oLrhyk i R; {k HkV nou dsyV; k dk; kps fufj {k. k dsys vkgS

दुय्यम साधने : l nHk&k] ys[k] i lrd] tux. kuk vgoky] xW&Vvj] 'kkl dh; vgoky] n&ud or&kui=&] b&juV] ftYgk ifj"knph nfyR oLrh l dkj. kk dk; kph ukn ogh bR; knh pk l ekos k nq; e l k/kuke/; s dj.; kr vkysyk vkgS

dkygiij ftYg; krhy pnxM rkyD; kr 79 nfyR oLR; k vkgS- ; krhy 8 xkokæ/; s 15 nfyR oLR; kpk vH; kl dsyk vkgS ; ke/; s uock&n %i n&Uehps egkj 1/2 8 nfyR oLR; k] ekra 3] pe&kj 3] [kVhd 1 bR; knh oLR; k&/khy jkfoyV; k nfyR oLrh l dkj. kk ; kst upk vH; kl dsyk vkgS ; k oLR; kl kBh 8 xkokph fuoM dsyhy vkgS

चंदगड तालुका : pnxM gk rkyplk dkygkiij ftYg&kP; k nf{k. lsyk vkgS R; kP; k l hek dukW/d o xkok jkT; kyk ykxw vkgS- ; k rkyD; kyk fl akmæZ ftYg&kph l hek if' pesyk vkgS rkyD; kr l g&kæh i oRkP; k Mksj jkack] nU; k] ?kunkV taxys vkgS-

2011 P; k tux. kus& kj pnxM rkyD; kph , duk ykdi a; k 1]87]220 brdh vkgS ; krhy vu& fpr tkhrph ykdi a; k 16]630 vkgS ; kps 'k&Mk i æ. k 8-88% vkgS dkygiij ftYg&krhy pnxM rkyD; kr xkokph l a; k 157 vkgS %dkygiij ftYgk l l l gW&M&] 2011 % 11 1/2 iLr l a kkskukr l a kks&kus pnxM rkyD; krhy l a kkskukl kBh vkB xkokph fuoM dsyhy vkgS ; k xkokph fuoM vu& fpr tkhrhy uock& %egkj 1/2 ekra vkf. k pe&kj oLrhpk fopkj d: u fuoM dsyhy

vkgs R; kud kj l a kkskukl kBh fuoMyY; k xkokr jkcfoyY; k nfyrl oLrh l dkkj.kk ; kstufok; hph ekfgrh [kkyyhiæ.k.s

३.१.१ कुदनूर : 2011 P; k tux.kusud kj dnuj xkoph ykd l a; k 4]229 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhph ykd l a; k 376 vkgs ¼tux.kuk] 2011½ ; kps 'kdMk iæ.k 8-89% vkgs ; k xkokr vud fipr tkrhrhy egkj] ekra vl s nkðgh l ekt vkgr- egkj l ektkP; k rnyur ekra l ektkph ykd l a; k deh vkgs

dnuj xkokr vud fipr tkrhrhy egkj] ekra gs l ekt vkgr- egkj vkf.k ekra ; k nkðgh l ektkr ijLij l gdk; kps l æak uOgrs ijarq ekra l ektkus xkdhps dke l kMw fnY; k ikl w ; k nkðgh l ektkr , D; o ijLij l gdk; kps l æak fuekz k >kys vkgr- nkðgh l ekt , d= ; Au fofo/k dkes djrkuk fnl rkr-

; k xkokrhy nfyrl vkf.k l o.kz ; kP; kr l yk[kk vkgs nfyrl l ektkrhy ykd 'kretj]h] ckdkde etj]h bR; knh dkekl kBh xkokrhy l o.kz l ektkyk mi ; ksx iMrkr-xkokrhy jkt dkj.kkl kBh nfyrlæ/khy ykd xkokrhy jkt dh; xVkyk l gdk; l djrkr- ; k r w nfyrl vkf.k l o.kz ; kps ijLij kæ/ ; s l gdk; kps vkf.k l yk[; kps l æak vkgr-

nfyrl oLrh l dkkj.kk ; kstupk fu/kh rl p xkeipk; rhP; k mRi l ukrhy 15 VDds fu/kh nfyrl oLrhry l dkkj.kk kBh [kpZ dyk tkr uOgrk- eyk[krhe/ ; s xkeipk; r l nL; kauh l kaxrys dh] xkokrhy] nfyrl l ektkrhy ykd tkr >kysys vkgr- ; kpk ifj.kke nfyrl oLrhry xkokrhy ; kstukoph i Hkkohi .ks væyctko.kh dj.k s iz kkl ukyk Hkkx i Mys vkgs xkoek/ ; s xkeipk; rhus jLr] xVI l l ektefnj bR; knh dkes dsh vkgr-

३.१.२ माणगाव : ek.kxkæ gs pnxM rkyD; krhy ekBðkk ykd l a; P; k xkoka ðh , d xko vkgs Ek.kxkoph 2011 P; k tux.kusud kj ykd l a; k 3]721 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhph , dwk ykd l a; k 1]011 vkgs ; kps 'kdMk iæ.k 27-17% vkgs ; ke/ ; s egkj l ektkph ykd l a; k 869 vkgs peðkj l ektkph ykd l a; k 102 vkgs [kkfVd l ektkph ykd l a; k 30 vkgs l okr deh 10 gh ykd l a; k ekra l ektkph vkgs ¼tux.kuk] 2011½

; k xkokr fofo/k /kekps vkf.k tkrhps ykd jkgrkr- vud fipr tkrhrhy egkj] ekra] pkkkkj vkf.k [kkVhd l ektkps ykd vkgr- egkj vkf.k ekra l ektkps l æak ijLij l gdk; kps vkgr- ekra l ekt gk l a; sus deh vl Y; keGs egkj l ektkP; k fofo/k dk; Dækr R; kpk l ghkkx vl rks peðkj vkf.k [kkVhd l ekt egkj vkf.k ekra l ektkrhy dk; Dæ] t; rh] mRi okr vf/kd l ghkkx nk[kor ul Y; kps fnl w ; rs ijarq ; k l oZ l ektkps l æak ijLij l gdk; kps fnl rkr-

ek.kxkækrhy fofo/k /kekP; k vkf.k tkrhP; k ykdæ/ ; s l yk[kk vkgs xkokrhy l oZ l ekt l ektgd fgrkyk ik/kw; nskr- l oZ l ektkus , D; ?kMow xkopk fodkl l k/kyk vkgs ; k xkokrhy ræ/keðrhps v/ ; {k 'kkejko cuds l yx 15 o'kz ; k inkoj vkgr- ek.kxkæ xkokr dæd] jk"Vbknh dæd] Hkketi] f'kol suk] LokfHkekuh 'kr djh l ækVuk] vkjihvk;] cgtu oipr vk?kMh bR; knh jkt dh; i {kkps dk; ðr] vkgr- ; kpk xkoP; k o rkyD; kP; k jkt dkj.kkr l ghkkx fnl rks

३.१.३ राजगोळी : pnxM rkyD; krhy jktxkGh xkoph 2011 P; k tux.kusud kj ykd l a; k 3]224 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhph ykd l a; k 309 vkgs ; kps 'kdMk iæ.k 9-28% vkgs xkokr vud fipr tkrhrhy uock] ½ egkj ½ l ekt] peðkj l ektkph oLrh vkgs peðkj l ekt gk egkj l ektki {kk vf/kd vkgs

; k xkokr egkj vkf.k peðkj ; k l ektkrhy l æak vf/kd toGhdps fnl r ukghr- ijarq R; kP; kr ijLij l gdk; l vkgs nfyrl vkf.k l o.kz ; k nkðgh l ektkr l yk[kk o ijLij l gdk; kps l æak vkgr- ; k xkokr dæd] jk"Vbknh dæd]

f' kol suk] Hkkti bR; knh i {kkps dk; Drž vkgr- xkoke/; s jLrj} xVI Z bR; knh dkes xteipk; rhus dsysyh vkgr-

३.१.४ कालकुंडी : dkydph xkoph 2011 P; k tux.kusud kj ykdI d; k 3]081 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhrhy ykdI d; k 312 vkgs ; kps 'kdMk iek.k 10-12% vkgs dkydph xkokr egkj o ekrx l ektkph oLrh vkgs 1/4 tux.kuk] 2011½

nfyR oLrhhy eatij >kyš; k fu/khps jktokj.k dsys tkrš vkeP; k l eakhr 0; DrhdMw fu/kh eatij d: u vk.kyk vkgs R; keGs vkeP; k il rhi ek.ks [kpZ dsyk tk.kj vkgs] v' kh ers ekM/hy tkrkr-

; k xkokrhy nfyR/kyhy ekrx vkf.k egkj ; kps l eak i jLij l gdk; kps vkgr- peždkj l ekt gk egkj l ekt vkf.k ekrx l ektki kl w yk v r jkoj jkrks gk l ekt ekxkl oxhž v l Y; kus egkj vkf.k ekrx ; kP; kčly vki ydhpH Hkkouk fnl rs xkokrhy eñjkr lokuk i oš k ukgh- l kožfud dk; Žekyk dkykoys tkr ukgh- l kožfud dk; Žekrhy t o.kkr nfyRpk ok<ih pkyr ukgh- ; k xkokrhy ukxfjdkuH l kxrys dh] xkokrhy dkgh ykd i kjāfd : <h&i Fkps ikyu djkr- i j r q ; k xkokrhy nfyR vkf.k l o.kž ; kP; kr i jLij l gdk; Žo l ykš k vkgs

xkokrhy xteipk; rhus nfyroLrh] jLrj} xVI] uG ik.kh i j oBk bR; knh dkes dsysyh vkgr- xteipk; rhP; k 15 VDds mRi l ukP; k vupkukrw nfyR l ekt o c j M l ektkyk l kožfud t o.kkdjhrk ekBh HkM/h fnyh vkgr- 15 VDds fu/khrw l ektkr Lokxr deku dkyk vkgs

३.१.५ हरे : 2011 P; k tux.kusud kj gjs xkoph ykdI d; k 2]155 brdh vkgs ; krhy uockš 1/2 egkj½ l ektkph ykdI d; k 322 vkgs peždkj l ektkph ykdI d; k 325 vkgs vud fipr tkrhrhy ; k nkgH l ektkph ykdI d; k , dmk 647 vkgs ; kps 'kdMk iek.k 30-23% vkgs xkokrhy egkj l ektkrhy peždkj l ektkrhy ukxfjdkuH ppkZ dsyh- xkokrhy eñjkr uockš 1/2 l ektkrhy ykdokuk i oš k ukgh- xkokr vktP; k dkGkrgh HknHko dsyk tkr vkgs

gjs xkoP; k xteipk; rhe/; s 9 l nL; vkgr- ; krhy 2 l nL; vud fipr tkrhrw fuoMysys vkgr- l jipin gs FkV tursw fuoMY; keGs xkokrhy xteipk; rhr 10 ykdifrfu/kh vkgr- xteipk; rhus nfyR oLrh l dkkj.kk ; kstursw jLrj} xVI] uG ik.kh i j oBk] l ekteñj bR; knh dkes dsysyh vkgr- peždkj l ektkr l ekteñj ukgh-

३.१.६ कागणी : pnxM rkyP; krhy dkx.kh xkoph ykdI d; k 2011 P; k tux.kusud kj 1932 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhph ykdI d; k 242 vkgs ; kps 'kdMk iek.k 12-52% vkgs; k xkokrhy nfyRps vkf.k l o.kkps l eak i jLij l gdk; kps vkf.k l ykš ; kps vkgr- dkx.kh xkoP; k xteipk; rhus nfyR oLrh jLrj} xVI] l ekteñj brj dkes dsysyh vkgr-

३.१.७ कार्वे (मौजे कार्वे) : dkož xkoph 2011 P; k tux.kusud kj ykdI d; k 1689 brdh vkgs ; krhy vud fipr tkrhph ykdI d; k 183 vkgs 1/4 tux.kuk] 2011½ ; kps 'kdMk iek.k 10-83% vkgs xkokrhy vud fipr tkrhr uockš 1/2 l ekt vkgs ; kf' kok; ; k xkokr c j M l ekt vkgs ; k l ektkpk l ekos k , u-Vh-e/; s vkgs

ekšts dkož xteipk; rhus jLrj} xVI] l ekteñj] uG ik.kh i j oBk bR; knh dkes dsysyh vkgr- xteipk; rhus nfyR oLrh l dkkj.kk ; kstupk fu/kh] vkenkj fu/kh] [kk l nkj fu/kh] foük vk; kxkrhy fu/kh] xteipk; rhP; k mRi l ukhrhy 15 VDds jDde bR; knhpk oki j gk nfyR oLrh l dkkj.kk dj. ; kdjhrk [kpZ dsyk vkgs

ekst's dkož ; k xkokr nfyf I ektkrhy egkj vkf.k cjm I ekt vkgr- ; krhy cjm I ektkph I d; k xkokr vf/kd vkgs egkj vkf.k cjm I ektkph ?kjs toG&toG ylxw vkgr- R; kP; ke/; s ijLij I gdk; kps I cak vkgr- MKW cckl kgc vkcMdj o ujhj mekthjko ukbd ; kP; k t; rhp; k dk; Deyk nktgh I ekt , d= vl rkr- ; kru nktgh I ektke/; s , D; vl Y; kps fnl rs

ekst's dkož xkokrhy I o.kz vkf.k cjm I ekt ; kP; krhy ijLij I gdk; kps vkf.k I ykq; kps I cak vkgr- cjm I ekt I d; sus vf/kd vl Y; kus I o.kz I ektyk jkt dkj. kkl k Bh gk I ekt mi ; Dr Bjrks ; kpcjkaj egkj I ekt vkf.k ejk Bk I ekt ; kph ?kjs toG toG ylxw vl Y; kus ; kP; ke/; s ijLij I gdk; Z vkgs cjm] egkj I o.kz ; k I ektke/; s , dki k vl Y; kps fnl w ; rs

३२.८ बसने : cl xđ xkoph ykd I d; k 2011 P; k tux.kusd kj 1658 brdh vkgs ; krhy vuq fipr tkrhph ykd I d; k 208 vkgs ¼tux.kuk] 2011½ ; kps 'kcdMk iek.k 12-54% vkgs ; k xkokr vuq fipr tkrhhy ied[k tkrhhy uock) ¼egkj½ I ekt vkgs ; k xkokr HKVD; k tkrhhy ¼, u-Vh-½ e/khy cjm I ekt vkgs cl xđ xkokrhy xkeipk; rhus nfyf oLhr jLrj xVI I I ektfnj] iFk fnos bR; knh dkes dsyhy vkgr-

cl xđ xkokr nfyf rke/khy egkj vkf.k cjm gs nktgh I ekt vkgr- cjm I ekt egkj I ektki [kk I d; sus deh vl Y; keGs ijLij ke/; s I gdk; Z vkgs gs nktgh I ekt t; rhp] mRl o bR; knh dk; Deker , d= I ghkxh gkrkr- cl xđ/khy I o.kz o nfyf ; k nktgh I ektkr I ektfd I ykq[kk vkgs xkokrhy okrkj.k gs igkskeh fopkj kps vkgs xkokrhy I o.kz nfyf rke I gdk; Z djrkuk fnl w ; rkr-

तक्ता क्र. १

चंदगड तालुका: गावनिहाय दलित वस्ती सुधारणा योजनेची कामे व खर्च

तालुका	गावाचे नाव	सन	विकास कामे	अंदाजपत्रकीय रक्कम	विकास कामावरील खर्च
चंदगड	dnuj	2009&10	vkjI hl h xVI Z	1]95]357	1]95]357
	ek.kxk	2011&12	dkfØV jLrk	20]00]982	20]00]000
	jktxkGh	2011&12	dkfØV jLrk	1]98]734	2]00]000
	dkydeh	2012&13	dkfØV jLrk		2]04]000
	gjs	2002&03	uG ik.kh ijoBk foghj nq Lrh	260890	2]00]000
	dkx.kh	2008&09	dkfØV jLrk	&	2]64]217
	dkož	2012&13	vkjI hl h xVI Z	&	3]50]000
	cl xđ	2008&09	[kMhdj.k] Mkajhdj.k	2]03]531	2]00]000

W/hi & pnxM rkyD; krhy xkokrhy nfyf oLrh I dkkj.kk ; kst usru dsyhy dkes o fodkl dkekojhy [kpZ ; kpk I nHk] I nHkZ xdkl phe/; sns ; kr vkyyk vkgs

तक्ता क्र. २

चंदगड तालुका: दलित वस्ती सुधारणा योजनेची एकूण कामे व खर्च

विकास कामाचे नाव	२००२ ते २०१२ या कालावधीतील खर्च
dkfØV jLrk	26]68]217@&
[kMhdj.k] Mkajhdj.k	2]00]000@&
vkjI hl h xVI Z	5]45]357@&
uG ik.kh ijoBk o foghj nq Lrh	2]00]000@&
, dwk [kpZ	36]13]574@&

W/hi & pnxM rkyD; krhy xkokrhy nfyf oLrh I dkkj.kk ; kst usru dsyhy dkes o fodkl dkekojhy [kpZ ; kpk I nHk] I nHkZ xdkl phe/; sns ; kr vkyyk vkgs

panxM rkyD; krhy l a kskukl kBh fuoMyY; k 8 xkora l okr vf/kd [kpZ dlfØV jLrk fdok [kMhdj.k ; k fodkl dkeoj >kysyk vkgs gk , dwk [kpZ 26]68]217 brdk vkgs ; k rkyD; krhy 2002 rs 2012 ; k dkyko/khrhy nq ū; k Øekadkpk [kpZ vkj l hl h xVI Z ; koj >kysyk vkgs gk [kpZ 5]45]357 brdk vkgs uG ik.kh ijOBk] foghj nq Lrh ; kdjhrk 2]00]000 :- [kpZ >kysyk vkgs gk rkyDk MksjkG o nqEk Hkx vl ysyk vkgs R; keGs ; k rkyD; krhy jLR; kP; k dkekyk vf/kd ik/kkU; fnysys vkgs

समायेप : panxM rkyD; krhy nfyr oLrh l dkkj.kk ; kstuk i Hkkohi .ks jkco. ; ke/; s vuq fpr tkrhps i rfu/kh vkf.k vuq fpr tkrhry tkx ukxfjd ; kP; keGs ; kstups dke Qynk; h fnl rs panxM rkyD; krhy vLi' ; rps iek.k dkgh iek.kkr vl ysys fnl rs l ektkrhy dkgh ykd vLi' ; rd kj [kh vekuoh; i Fkk ikyu djrkuk fnl rkr-rjhn[khy ; k xkokrhy nfyr vkf.k l o.kz ; kP; krhy l eak gs ijLij l gdk; l o l yk[; kps fnl rkr- ; kstup; k ek/; ekru ; k rkyD; kr nfyr oLrhryh fofo/k dkes dsyhy vkgr-

निष्कर्ष :

- 1- panxM rkyD; krhy nfyr oLrh l dkkj.kk ; kstupk fu/kh gk nfyr oLrh l dkkj.kd kBh [kpZ dsykyk vkgs rDrk Ø- 1 e/; s nfyr oLrh l dkkj.kd kBh oki jysyk fu/kh n' kzoysyk vkgs ; kp cjkaj l a kskcdkus i R; {k nfyr oLrhryk Hkx/h fnyY; k vkgr-
- 2- panxM rkyD; krhy nfyr oLrh l dkkj.kd kBh ; k ; kstuekQr dlfØV jLrk [kMhdj.k] Mksjhdj.k] vkj l hl h xVI Z uGk}kjs ik.kh ijOBk o foghj nq Lrh bR; knh dkes nfyr oLrh kBh dsyhy fnl rkr-
- 3- rDrk Ø- 2 ud kj nfyr oLrh l dkkj.kk ; kstusvraxr 2002 rs 2012 ; k dkyko/khr l okr vf/kd fu/kh dlfØV jLrk dj. ; kl kBh oki j. ; kr vkyk vkgs

संदर्भ :

- 1- xkokrhy ukxfjd o ykd i rfu/khP; k eyk[krh
- 2- 'kkl u fu.kz Øekad% nol &2011@izØ-442@vtd-
- 3- कुन्दुर ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2009&2010 e/; s feGkyY; k fu/khpk vkns k Ø- dkt i@l dfo@nol q cly i Lrko 2012@546@21@05@2012
- 4- माणगाव ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2011&2012 e/; s feGkyY; k fu/khpk vkns k Ø- dkt i@l dfo@nol @vkns k Ø- 3@izeatjh@1297 fn- 29@12@2011-
- 5- राजगोळी ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2011&2012 e/; s feGkyY; k fu/khpk vkns k Ø- dkt i@l dfo@nol @vkns k Ø- 2@2011&12@izeatjh @1289@29@12@ 2011-
- 6- कालकुंद्री ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2012&2013 e/; s feGkyY; k fu/khpk vkns k Ø- dkt i@l dfo@nol @vkns k &1@2012&2013@iz eatjh @1173 fn- 31@12@2012-
- 7- हेरे ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2002&2003 e/; s feGkyY; k fu/khph ftYgk ifj"kn l ektDY; k.k foHkxkrhy ukn oghr ukn dsyhy vkgs
- 8- कागणी ; k xkokrhy nfyr oLrh kBh 2008&2009 e/; s feGkyY; k fu/khpk vkns k Ø- dkt i@l dfo@nol @1@2008@izeatjh@ 2008&09@1047@fn-19@12@2008-

- 9- कार्वे ; k xkokrhy nfy r oLrhI kBh 2012&13 e/; s feGkyY; k fu/khpk
vkns k Ø-dkfti@l dfo@nol p1@2012&13@izep1173@fn-13@12@
2012-
- 10- बसर्गे ; k xkokrhy nfy r oLrhI kBh 2008&2009 e/; s feGkyY; k fu/khpk
vkns k Ø- dkfti@l dfo@nol p1@2008@izeatjh@2008 &2009@1047@
fn- 19@12@2008-